

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
Kriminológia Doktori Program

Gyermekvédelem és bűnmegelőzés

**A gyermekvédelmi alapellátás mozgástere, eszközkészlete és
feladatfelfogása a gyermek- és fiatalkorúak normasértő cselekményeinek
megelőzésében**

DOKTORI ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

Zséli Tímea Mária

Témavezetők:

Dr. Vig Dávid, egyetemi adjunktus

Dr. Rácz Andrea, habilitált egyetemi docens

Budapest 2025

Tartalom

1.	A doktori értekezés célkitűzései	3
1.1.	A doktori értekezés kutatási kérdései.....	4
2.	A doktori értekezés módszertana.....	7
3.	A doktori értekezés eredményei	8
4.	A doktori értekezés témakörében készült publikációk jegyzéke	13

1. A doktori értekezés célkitűzései

A doktori kutatásom középpontjában a gyermekvédelem és a bűnmegelőzés kapcsolódási pontjainak vizsgálata áll, különös tekintettel arra, hogy a gyermekvédelmi alapellátásnak milyen mozgástere, eszközkészlete és feladatfelfogása van a gyermek- és fiatalkorúak normasértő cselekmény

A gyermek- és fiatalkorúak által elkövetett bűncselekmények témájának relevanciáját adja, hogy számos kutatás bizonyította, hogy az életkor és a bűnelkövetés között összefüggés van, mely független a történelmi kortól és a társadalomtól. A bűnelkövetés több tényező hatására végbemenő összetett folyamat, mely során kiemelt jelentősége van például a felnőtté válás folyamatának, a hormonális, a neuropszichológiai változásoknak. E cselekmények ezen okok miatt a gyermek- és felnőttkor közötti átmenetet mutatják. Az említett belső feszültségeken és változásokon túljutva, általános tendencia, hogy a bűnelkövetés jórészt abbamarad.

A bűnmegelőzés fontosságát már Beccaria is megfogalmazta, a bűnmegelőzés gondolata azonban csak a XX. században erősödött fel, melyben kiemelt szerepe volt annak a felismerésnek, hogy a büntető igazságszolgáltatás önmagában nem képes arra, hogy kezelje a kriminalitási problémát (Borbíró 2009). A bűnmegelőzés fogalma azonban rendkívül szerteágazó. A definíciókon túl a bűnmegelőzés szintjei és irányai is tovább árnyalják a prevenciós eszközök táráát.

Álláspontom szerint a bűnözés hosszú távú csökkentése csak olyan eszközökkel érhető el, amelyek a bűnözés oksági tényezőire összpontosítanak. A szituációs bűnmegelőzés hatékony lehet a bűncselekmények közvetlen megelőzésében, azonban nem foglalkozik a bűnözés mögöttes okainak feltárásával és kezelésével, így nem illeszkedik a kutatásom céljaihoz. Hasonlóképpen, a büntető igazságszolgáltatáson keresztüli prevenció sem áll a vizsgálat középpontjában, mivel a kutatásom olyan fiatalokra fókuszál, akik még nem követtek el bűncselekményt, vagy ha igen, akkor azt nem szabadságvesztés büntetéssel vagy javítóintézeti neveléssel büntették, tehát továbbra is családi környezetben nevelkednek.

Ezért választottam a korai beavatkozást és a közösségi bűnmegelőzési megközelítést, mivel ezek az irányok lehetőséget adnak a kockázati tényezők korai felismerésére és kezelésére, valamint a fiatalok környezetének – családjuknak, iskolájuknak és tágabb közösségüknek – bevonására a bűnelkövetés megelőzése érdekében (Borbíró 2016)

Disszertációm elméleti keretét a komplex szemléletéből adódóan a fejlődéskriminológia adja, hiszen nem egyetlen magyarázó tényezőt használ, hanem a bűnelkövetővé válást folyamatnak

tekinti, melyben szerepe van a biológiai, pszichológiai és szociológiai tényezőknek is. A fejlődéskriminológiai elméletek közül nagyban támaszkodom Terrie E. Moffitt (1993) élethosszig tartó és serdülőkorra korlátozódó bűnelkövetői tipológiájára, valamint David P. Farrington (2019) Integrált Kognitív Antiszociális Potenciál elméletére.

Azonban az itt alkalmazott kockázati szemlélet nem veszély mentes, hiszen ebben az esetben az egyének és családok életébe történő beavatkozást az határozza meg, hogy az egyén kockázatot hordoz magában. Különösen aggályos, hogy a beavatkozás főképp gyermekekre és családokra irányul, és egyáltalán nem mindegy, hogy a gyermekre veszélyeztetettként, vagy kockázati veszélyforrásként tekintünk. Alapjogi szempontból ez azért aggályos, mert ha a gyermekekre kockázati veszélyforrásként tekintünk, akkor fokozottan fennáll a stigmatizálás veszélye, mely sérti a jogait és méltóságukat. Hatékonysági szempontból is fontos szem előtt tartani, hogy ha a beavatkozás során a gyermeket deviánssá bélyegzem, akkor a címkézésem elmélet téziseit alapul véve, a beavatkozás kontraproduktív.

Kutatásom során szem előtt tartottam, hogy a kockázati központú megközelítésben fokozottan fennáll a stigmatizáció veszélye, és hozzájárulhat a társadalmi marginalizáció növekedéséhez. Ezért elméleti keretem magába foglalja a címkézésem elméletet is, mivel a korai beavatkozás nem megfelelő szemlélete és kivitelezése – például a gyermek kockázati veszélyforrásként való azonosítása – nemcsak megőrző hatású lehet, hanem akár kontraproduktív és ártalmas is, mivel erősítheti a kriminalizáció és a társadalmi kirekesztés folyamatait.

Ez azonban álláspontom szerint megelőzhető, ha a beavatkozás során szem előtt tartjuk az emberi jogokat, a gyermekjogokat és a bűnmegelőzés alapelveit, különös tekintettel a jogállami és a társadalompolitikához kapcsolt bűnmegelőzés, valamint a tudásalapú bűnmegelőzés elvére.

Felmerül azonban a kérdés, hogy a kockázati tényezők észlelése és kezelése mely szakterület feladata? A kockázati tényezők az egyén életére nézve több területen is jelentkezhetnek, például a családban, iskolában vagy kortárs csoportban.

1.1. A doktori értekezés kutatási kérdései

Hipotézisem szerint a gyermekvédelemnek, különösen a család- és gyermekjóléti alapellátásnak kiemelkedő szerepe van korai beavatkozásban, hiszen a gyermekvédelem számára irányadó veszélyeztető tényezők és a korai beavatkozás alapját képző kockázati tényezők között jelentős átfedés van. Emellett a gyermekjóléti alapellátás a problémák minél korábban történő észlelése érdekében működteti az észlelő és jelzőrendszert, a

veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében pedig szociális segítő tevékenységet folytat, valamint szolgáltatásokat biztosít.

Ezt a hipotézist három szempontból vizsgáltam.

Az elméleti keret során célom volt, hogy bemutassam a kapcsolódást a gyermekvédelem által alkalmazott veszélyeztetettség terminus, valamint a longitudinális kutatások által azonosított kockázati tényezők között. Ehhez kulcsfontosságú mind a gyermekvédelmi rendszer, mind a bűnmegelőzés szerteágazó rendszerének áttekintése, valamint a kulcsfogalmak konceptualizálása.

Ezt követően a vonatkozó jogszabályok mentén vizsgáltam meg a két szakpolitika közötti kapcsolatot. Először a bűnmegelőzés számára irányadó bűnmegelőzési stratégiák gyermekvédelmi vonatkozásait mutatom be, mely során egy előre meghatározott szempontrendszer alapján vizsgáltam meg a Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiáját, a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiát (2013-2023) és a Nemzeti Bűnmegelőzési stratégiát (2024-2034). Ezt követően a gyermekvédelem számára irányadó jogszabályokat vizsgáltam abból a szempontból, hogy megjelenik-e benne a bűnmegelőzés mint feladat.

Végül a gyermekvédelem gyakorlati működésének vizsgálata révén elemeztem e két szakterület közötti kapcsolatot, mely az empirikus kutatásom eredményeit foglalja magába. Tekintettel arra, hogy a kutatásom a gyermekvédelmi alapellátásra irányul, a kutatásom célcsoportját a Család-és Gyermekjóléti Szolgálatok és Központok, valamint a gyermekvédelmi jelzőrendszer jelentik.

A kutatásom fő kérdése az volt, hogy **a gyermekvédelmi alapellátásban dolgozó szakembereknek milyen mozgásterük van a gyermek- és fiatalkorúak normasértő cselekményeinek megelőzése érdekében.**

E kérdést négy szinten vizsgáltam, amely a gyermekvédelem tagozódásához kapcsolódik. A szintek tekintetében elmondható, hogy az kisebb mértékű veszélyeztetettségtől halad a súlyos felé.

Az első szint a gyermekvédelmi jelzőrendszer szintje, hiszen e szakemberekből álló rendszer egyfajta szociális védőhálóként minden gyermeket körülvesz. Minden gyermek életében jelen van egy védőnő, egy házi gyermekorvos, egy óvodapedagógus vagy pedagógus. A jelzőrendszer hatékony működése képes idejekorán észlelni a gyermek veszélyeztetettségét, és jelzéssel élni a probléma megoldásában illetékes intézmény felé. A jelzőrendszer működésének feltárását az alábbi kutatási kérdéseim segítik:

- Hol húzódik a határ a saját kompetenciában kezelt problémák és a jelzéssel végződő veszélyeztetettség között?
- Hogyan működik a jelzőrendszer, mint a családot körülvevő szociális védőháló?
- Hogyan valósul meg az együttműködés a családsegítő szolgálat és központ, valamint a jelzőrendszeri tagok között?

A második szint az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységhez kapcsolódik, mely még mindig általánosnak tekinthető (hiszen nem függ a gyermek veszélyeztetettségétől), azonban célcsoportjába már csak az óvoda és tanköteles gyermekek tartoznak.

- Mi a szerepe a gyermekvédelmi jelzőrendszerben?
- Hogyan járul hozzá az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység a korai beavatkozáshoz? Ellátnak-e bűnmegelőzési feladatokat, vannak-e kifejezetten bűnmegelőzési célú csoportfoglalkozásaik?

A harmadik szint a gyermekjóléti szolgálatok szintje, melynek látókörébe már a veszélyeztetettnek tekintett gyermekek és fiatalok kerülnek. A negyedik szint a gyermekjóléti központok szintje, ahol már a veszélyeztetettség mértéke miatt valamilyen hatósági intézkedés kezdeményezésére vagy elrendelésére került sor. A harmadik és negyedik szint esetében azonosak a kutatási kérdések:

- Mit tartanak a szakemberek bűnmegelőzésnek?
- A szakemberek álláspontja szerint milyen problémák tartoznak saját kompetenciájukba?
- Mit jelent a szakemberek számára a veszélyeztetettség?
- Feladatuknak tekintik-e a bűnmegelőzést?
- Mitől függ, hogy megjelenik-e szerepfelfogásukban a bűnmegelőzési tevékenység?

Ha a gyermekvédelem tagozódását tekintjük, akkor az ötödik szint lenne a szakellátást, azonban kutatásom kifejezetten a családjukban nevelkedő gyermekekre irányul, ezért e szint vizsgálata nem tárgya a kutatásnak.

A kutatás célja, hogy feltárja a gyermekvédelmi alapellátásban rejlő bűnmegelőzési potenciált, és hozzájáruljon ahhoz, hogy a gyermekvédelem tudatosan, az emberi jogok tiszteletben tartásával és a stigmatizáció veszélyének minimalizálásával tudjon részt venni a

bűnelkövetővé válás megelőzésében. A kutatás továbbá arra is törekszik, hogy javaslatokat tegyen a szakpolitikai és gyakorlati működés fejlesztésére, különösen a jelzőrendszer működésének és a szakemberek szemléletének megerősítésén keresztül.

2. A doktori értekezés módszertana

A kutatás kvalitatív módszertani keretben valósult meg, mivel célja a gyermekvédelmi szakemberek bűnmegelőzési szerepfelfogásának, valamint a gyermekvédelmi alapellátás gyakorlati működésének feltárása, valamint a terepen dolgozó szakemberek bűnmegelőzési szerepfelfogásának vizsgálata volt. A kvalitatív megközelítés lehetőséget adott az egyéni és intézményi tapasztalatok, értelmezések és dilemmák részletes megismerésére, különös tekintettel a korai beavatkozás és a bűnmegelőzés gyakorlati kapcsolódási pontjaira.

Egy budapesti Család- és Gyermekjóléti Központban készítettem esettanulmányt, amely során kilenc szakértői interjút vettem fel családsegítőkkel, esetmenedzserekkel, óvodai és iskolai szociális segítőkkel, valamint jelzőrendszeri koordinátorral.

A jelzőrendszer vizsgálata érdekében kilenc szakértői interjút készítettem jelzőrendszeri tagokkal, pedagógusokkal, óvodapedagógusokkal, gyermekvédelmi felelőssel, védőnőkkel és házi gyermekorvosokkal. Habár a jelzőrendszer tagjai nem szűkíthetők le az általam nevesített szereplőkre, a teljes jelzőrendszer vizsgálata meghaladta volna a dolgozat korlátait, ezért azokat a jelzőrendszeri tagokat vizsgáltam, akik a leggyakrabban kapcsolatba kerülnek a gyermekjóléti alapellátással.

A kulcsfogalmak konceptualizálása érdekében három fókuszcsoporthoz interjút készítettem. A csoportokban vegyesen vettek részt családsegítők, esetmenedzserek, szakmai vezetők, valamint óvodai és iskolai szociális segítők. Összesen három fókuszcsoporthoz interjú készült, mely mindegyikében jellemzően 5-6 szakember vett részt.

A kutatás egészére igaz, hogy budapesti fókusszal készült. Ennek magyarázata abban rejlik, hogy Budapest-vidék viszonylatban hatalmas különbségek vannak a gyermekvédelem működésében.

3. A doktori értekezés eredményei

- 1) A disszertáció során az elméleti és gyakorlati megközelítések sokféleségéből kiindulva új fogalmi tipológiát dolgoztam ki, amely három beavatkozási szint (társadalmi, közösségi és individuális) mentén rendszerezi a bűnmegelőzési eszközöket. A társadalmi szint az egész lakosságot célzó, normatív és/vagy strukturális beavatkozásokat foglalja magába (pl. jogalkotás, társadalmi kampányok), a közösségi szint célzott, helyi vagy csoportspecifikus intézkedéseket jelent (pl. közösségi terek fejlesztése, jelzőrendszer hatékonyságának növelése). Az individuális szint pedig az egyéni rizikó- és védőfaktorokhoz igazodó, személyre szabott beavatkozásokat jelenti (pl. családgondozás, segítő beszélgetések), mely a korábbi tipológiákkal szemben nem kizárólag a bűnelkövetés utáni (harmadlagos; Brantingham & Faust 1976) reintegrációhoz kapcsolódik, hanem lehetővé teszi az egyénközpontú prevenció alkalmazását már a veszélyeztetettség szintjén is (másodlagos megelőzés; Brantingham & Faust 1976). A tipológia lehetőséget nyújt a bűnmegelőzési eszközök célcsoport és hatásmechanizmus szerinti rendszerezésére, és elősegíti a gyermekvédelmi intézkedések a bűnmegelőzés közötti kapcsolat feltárását.
- 2) A gyermekvédelem és a bűnmegelőzés rendszere között elméleti és gyakorlati szinten is szoros kapcsolat azonosítható, mivel a bűnelkövetővé válás kockázati tényezői jelentős átfedést mutatnak a gyermekvédelemben irányadó veszélyeztető tényezőkkel. A két szakterület közötti kapcsolódás nem csupán elméleti, hanem gyakorlati jelentőségű is. A gyermekvédelmi alapellátás tevékenysége, még ha nem is explicit módon bűnmegelőzési céllal történik, számos esetben látens bűnmegelőzési funkciót tölt be (Szöllősi 2009). A családgondozás során alkalmazott eszközök és szolgáltatások – például a szülő-gyermek kapcsolat erősítése, iskolai problémák kezelése – hozzájárulnak a normasértő magatartás megelőzéséhez, hiszen a bűnelkövetővé válás kockázati tényezőire irányulnak.
- 3) A bűnmegelőzési stratégiákban megjelenik a gyermekvédelem szerepe, azonban a jogszabályi környezet nem biztosít egyértelmű feladatrendszert a gyermekvédelem számára. A Gyvt. a bűnmegelőzést jellemzően reaktív tevékenységként határozza meg és a megelőző pártfogó felügyelő hatáskörébe utalja, szemben a bűnmegelőzési stratégiákkal, melyek a gyermekvédelmi alapellátás számára is fogalmaznak meg feladatokat.

- 4) A korai beavatkozás veszélyeire tekintettel érdemes megkülönböztetni annak kirekesztő-kontrolláló és befogadó-támogató modelljét. A bűnmegelőzési beavatkozások csak akkor lehetnek legitim és hatékony eszközei a gyermekvédelemnek, ha azok az emberi jogok és a gyermek mindenek felett álló érdekének tiszteletben tartásával, a stigmatizáció és kirekesztés veszélyének minimalizálásával valósulnak meg. Álláspontom szerint tehát a befogadó-támogató modell esetében megvalósítható a korai beavatkozás az egyének stigmatizálása és kirekesztése nélkül.

I. A gyermekvédelmi jelzőrendszerrel kapcsolatos megállapítások

- 5) A gyermekvédelmi jelzőrendszer működése kulcsfontosságú a korai beavatkozás szempontjából, azonban a gyakorlatban jelentős eltérések tapasztalhatók a szakmai protokollokban megfogalmazott elvárások és a tényleges működés között. A jelzések megtételében döntő szerepet játszik a szubjektivitás, a szakmai támogatás hiánya és a bizalmi viszonyok. A gyermekvédelmi jelzőrendszer működésének hatékonyságát nem a jogszabályi szigorítás, hanem a szakmai támogatás, a megfelelő információáramlás és az egységes ingerküszöb kialakítása javítja érdemben.
- 6) A jelzőrendszeri tagok bűnmegelőzési potenciálja jelen van, de kihasználatlan, mivel sokan nem rendelkeznek kellő ismeretekkel a gyermekvédelmi eljárásrendről és saját szerepükről a bűnmegelőzésben. Habár rendelkezésre állnak szakmai útmutatók és protokollok a veszélyeztetettség felismerésének elősegítése érdekében, ezt a jelzőrendszeri tagok vagy nem ismerik, vagy nem alkalmazzák. A tagok többsége érzésre próbálja eldönteni, hogy az adott probléma eléri-e már azt a szintet, hogy jelezni szükséges.
- 7) A személyes kapcsolatok és az élő, lokális együttműködések megléte kulcsfontosságú a hatékony jelzőrendszeri működés és a bűnmegelőzés szempontjából. A kutatás során világosan kirajzolódott, hogy ahol a jelzőrendszeri tagok és a gyermekvédelmi szakemberek személyes kapcsolatban álltak egymással, ott gördülékenyebb volt a kommunikáció és hatékonyabb a problémakezelés. A bizalommal jellemezhető együttműködés elősegítette a gyorsabb jelzéseket és a célzottabb beavatkozásokat. Ezzel szemben a formális, távoli kapcsolatok gyakran információhiányhoz és bizonytalansághoz vezettek.

- 8) A jelzőrendszer egyik legégetőbb problémája az ellátórendszer kapacitásaihoz kapcsolódott. Ideális esetben az ellátórendszer kapacitásai igazodnak az igényekhez, különösen igaz ez a gyermek pszichológiai és pszichiátriai ellátásra. A tapasztalatok alapján ez régóta fennálló probléma, amely nem, hogy nem javul, sokkal inkább romlott
- 9) Nagy hiányosság továbbá az anyagi források szűkössége, melyben főként a lakhatási problémákkal küzdő családoknak nyújtott segítség elégtelenségét emelték ki. Nem elegendő a családok átmeneti otthonaiban lévő férőhelyek száma, az önkormányzati lakások mennyisége pedig folyamatosan csökken. A rendszer ambivalenciája mutatkozik itt meg, hiszen anyagi ok nem lehet önmagában a kiemelés alapja, ilyen helyzetekben ez mégis megtörténhet. Ez a működésmód súlyosan sérti a gyermek mindenek felett álló érdekét, hiszen a kiemelés indokát csak az ő megvédése és érdeke szolgáltathatja. A gyermeknek joga van ahhoz, hogy szülei neveljék, és amennyiben nem áll fent bántalmazás vagy súlyos elhanyagolás, amely veszélyeztetné a gyermeket, a család életében felmerülő problémákra nem lehet a rendszer válasza a kiemelés (Rác 2010, 2016).

II. Az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységgel kapcsolatos megállapítások

- 10) Az óvodai és iskolai szociális segítőik kulcsszerepet játszanak a jelzőrendszerben, mivel egyszerre nyújtanak közvetlen támogatást a gyermekeknek és képeznek hidat a gyermekvédelem és az oktatási-nevelési intézmények között. E tevékenység azonban a bűnmegelőzés területén is kulcsfontosságú, amely mind közösségi, mind individuális szinten megvalósul egyfelől a tematikus csoportfoglalkozások, másfelől az egyéni segítő beszélgetéseken keresztül.
- 11) A szociális segítő tevékenységének hatékonyságát nagymértékben befolyásolja az intézményvezetés nyitottsága, az iskola befogadókészsége, valamint a segítő személyisége és helyi beágyazottsága. A kutatás alapján az óvodai és iskolai szociális segítő akkor tud valóban integrálódni az intézmény életébe, ha az intézményvezető támogatja jelenlétét, és nyitott az együttműködésre. Emellett kulcsszerepe van annak, hogy a segítő mennyi időt töltött már az adott helyen, valamint, hogy kialakult-e vele bizalmi kapcsolat a pedagógusok részéről. Az iskolák eltérően viszonyulnak a segítő munkához: van, ahol aktívan bevonják őt a problémakezelésbe, és van, ahol teljesen elzárkóznak. A szociális segítő személyisége, szakmai attitűdje és kapcsolatteremtő

képessége meghatározó abban, hogy mennyire válik elfogadottá és hatékonná a tevékenysége.

- 12) A szociális segítők által tartott csoportfoglalkozások jelentős része érinti a bűnmegelőzés szempontjából releváns témákat, mint például az iskolai bántalmazás, a szenvedélybetegségek, a tulajdonhoz való viszony vagy a kortárskapcsolatok konfliktusai. A kutatás alapján azonban e foglalkozások tematikája gyakran esetleges, a szociális segítők többnyire saját tapasztalataikra vagy civil szervezeti képzésekre támaszkodnak. Mindez széttartó gyakorlatot eredményez, amelynek hatékonysága eltérő lehet az intézmények között. A bűnmegelőzési célú munka megerősítése érdekében indokolt lenne egységes, országosan hozzáférhető óratervek és szakmai segédanyagok kidolgozása.

III. A gyermekvédelmi alapellátással kapcsolatos megállapítások

- 13) A gyermekvédelem bűnmegelőzési funkciója jellemzően látens módon érvényesül: bár nem célirányos, de tevékenységei révén közvetetten jelentős hatással bír a bűnelkövetővé válás kockázatának csökkentésére. A gyermekvédelem bűnmegelőzési potenciáljának kiaknázása tudatos szakmai szemléletformálást és célzott képzéseket igényel, amelyek a prevenció lehetőségeire és veszélyeire is reflektálnak.
- 14) A bűnmegelőzés hatékonyságát jelentősen csökkenti a gyermekvédelmi rendszer túlterheltsége, amely ellehetetleníti a preventív, személyre szabott beavatkozások megvalósítását. A gyermekvédelmi rendszer túlterheltsége komoly problémát jelent. A kutatás során egyértelművé vált, hogy a szakemberek esetszáma messze meghaladja a jogszabályban előírtakat, így munkájukat gyakran a „tűzoltás” jellemzi, nem pedig a prevenció. A preventív szemlélet érvényesítése kizárólag megfelelő szakemberlétszám mellett képzelhető el. Amennyiben ez hiányozik, a gyermekvédelem nem tudja betölteni azt a potenciális bűnmegelőzési szerepet, amely elvben rendelkezésére állna.
- 15) A gyermekvédelmi rendszer szakemberei körében nem egyértelmű, hogy a bűnmegelőzés saját feladatuk-e, amely mögött jogszabályi ellentmondások, a fogalmi tisztázatlanság és a leterheltség áll. Az empirikus kutatás rámutatott arra, hogy a bűnmegelőzés fogalmát a szakemberek többsége távolinak, specifikus tudást igénylő területnek tartja.
- 16) Szükséges tudatosítani a gyermekvédelemben a benne rejlő bűnmegelőzési potenciált. Egyfelől azért, mert jelenleg is számtalan olyan üggyel dolgoznak, ahol manifeszt

módon (Szöllősi 2009), de megjelenik a bűnmegelőzési feladat. Az ilyen esetekben alkalmazott eszközök azonban többnyire az elrettentésre irányulnak. Azzal, ha tudatosítjuk és kiaknázzuk a bűnmegelőzési potenciált, hozzájárulhatunk a hatékonysághoz, azonban ebben az esetben kulcsfontosságú, hogy a korai beavatkozás veszélyeit is tudatosítsuk.

Felhasznált irodalom:

- Borbíró Andrea (2009). Társadalmi bűnmegelőzés Magyarországon. In: Borbíró A. és Kerezsi K (szerk.). *A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I*, Budapest: Igazságügyi Minisztérium, pp. 109-186.
- Borbíró Andrea (2016). Bűnmegelőzés. In.: Borbíró A. – Gönczöl K. – Kerezsi K. – Lévay M (szerk.). *Kriminológia*. Budapest: Wolters Kluwer. pp. 815-839.
- Brantingham, Paul J. and Faust, Frederic L (1976). *A conceptual Model of Crime Prevention*, Crime and Delinquency. 22(3):284-296.
- Farrington, David P (2019). *The Integrated Antisocial Potential (ICAP). Theory: Past, Present and Future*. Journal of Developmental and Life Course Criminology, 6:172-187.
- Moffitt, Terrie E (1993). *Adolescence-limited and Life-Course-Persistent Antisocial Behavior: A Developmental Taxonomy*. Psychological Review 100(4):674-701.
- Rácz Andrea (2010): *A hazai gyermekvédelem fejlődése a nemzetközi tendenciák tükrében*. Esély, 21(6):4–21. https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/78848/2010_6_01racz.pdf?sequence=1 (utolsó elérés: 2025.01.17.)
- Rácz Andrea (2016): *Gyermekevédelem mint fragmentált társadalmi intézmény*. – A korporált szülőség értelmezése a hazai gyakorlatban. Debrecen, Egyetemi Kiadó.
- Szöllősi Gábor (2009). A gyermekvédelem és a bűnmegelőzés. In: Borbíró A. és Kerezsi K (szerk.). *A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I*, Budapest: Igazságügyi Minisztérium, pp. 397-412.

4. A doktori értekezés témakörében készült publikációk jegyzéke

Zséli, T. (2025). Az Ideális jelzőrendszer. In: Rác A. (Szerk). *Integrált, széles együttműködésre épülő gyermekvédelmi beavatkozások megoldásfókusszal*. Rubeus Egyesület. Budapest. pp.: 61-77
[https://rubeus.hu/wp-](https://rubeus.hu/wp-content/uploads/2025/02/Integralt_egyuttmukodesek_RubeusBM7_FINAL_20250331.pdf)

[content/uploads/2025/02/Integralt_egyuttmukodesek_RubeusBM7_FINAL_20250331.pdf](https://rubeus.hu/wp-content/uploads/2025/02/Integralt_egyuttmukodesek_RubeusBM7_FINAL_20250331.pdf) utolsó
elérés: 2025. 05. 25.

Zséli, T. (2024). *A gyermekvédelemben dolgozó szakemberek bűnmegelőzéshez kapcsolódó fogalomkészlete*. Jogi Tanulmányok. pp.: 297-311

https://epa.oszk.hu/02600/02687/00011/pdf/EPA02687_jogi_tanulmanyok_2024_297-311.pdf utolsó
elérés: 2025. 05. 25.

Zséli, T. (2023). A gyermekvédelem szerepe a gyermek- és fiatalkori bűnözés megelőzésében. In: Rác A. (Szerk.) *Rezilienciafejlesztés, megoldásfókusz és tudatos jövőtervezés a gyermekvédelemben*.

Rubeus Egyesület. Budapest. pp.: 6-24 [https://rubeus.hu/wp-](https://rubeus.hu/wp-content/uploads/2023/12/RUBEUS_KONYV_2023_MEGOLDASFOKUSZ_231223_FINAL1.pdf)
[content/uploads/2023/12/RUBEUS_KONYV_2023_MEGOLDASFOKUSZ_231223_FINAL1.pdf](https://rubeus.hu/wp-content/uploads/2023/12/RUBEUS_KONYV_2023_MEGOLDASFOKUSZ_231223_FINAL1.pdf)

utolsó elérés: 2025. 05. 25.

Zséli, T. (2021). *A gyermekvédelem és a korai beavatkozás*. Jogi Tanulmányok. pp.: 420-434
https://epa.oszk.hu/02600/02687/00009/pdf/EPA02687_jogi_tanulmanyok_2021_420-434.pdf utolsó

elérés: 2025. 05. 25.